

The Quarterly Journal of Approach to
Philosophy in Schools and Organizations

Year 4, Number 3, Fall 2025, Pages 45 to 59

Original Article

<http://www.esbam.ir>

فصلنامه رویکرد فلسفه در مدارس و سازمان ها

سال چهارم، شماره سوم، پاییز ۱۴۰۴

نوع مقاله: پژوهشی

ISSN: 2980-891X

The Relationship Between the Intergenerational Gap and Cyberspace With Suicidal Ideation Among Upper Secondary School Students in Isfahan

Elham Tavangar Rizi*: Ph.D. Student, Department of Curriculum Planning, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

Abstract

Introduction: The present study aimed to predict the relationship between the intergenerational gap and cyberspace with suicidal ideation among upper secondary school students in the city of Isfahan.

Method: The research method was descriptive and correlational in nature. The statistical population of the study included all upper secondary school students in Isfahan during the 2024–2025 academic year. A sample of 142 students was selected using a multistage cluster sampling method. To examine the research variables, the Intergenerational Gap Scale (Nabavi), the Virtual World Scale (Lee), and Beck's Suicidal Ideation Scale were employed. Data were analyzed using regression analysis.

Findings: The results indicated that there is a significant relationship between the intergenerational gap, cyberspace use, and suicidal ideation. The intergenerational gap was able to significantly predict suicidal ideation, and cyberspace was also found to be a significant predictor of suicidal ideation.

Conclusion: The general conclusion of the research showed that it is very necessary to pay attention to the problem of teaching philosophy to children in improving critical and creative thinking skills and in understanding philosophical issues.

Keywords: Intergenerational Gap, Cyberspace, Suicidal Ideation.

***Corresponding author:** Ph.D. Student, Department of Curriculum Planning, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

Email: Elham.Tavangar4100@gmail.com

DOI: [10.22034/esbam.2026.566840.1087](https://doi.org/10.22034/esbam.2026.566840.1087)

The Relationship Between the Intergenerational Gap and Cyberspace With Suicidal Ideation Among Upper Secondary School Students in Isfahan

Detailed Abstract

Introduction: The present study aimed to predict the relationship between the intergenerational gap and cyberspace with suicidal ideation among upper secondary school students in the city of Isfahan.

Materials and methods: The research method was descriptive and correlational in nature. The statistical population of the study included all upper secondary school students in Isfahan during the 2024–2025 academic year. A sample of 142 students was selected using a multistage cluster sampling method. To examine the research variables, the Intergenerational Gap Scale (Nabavi), the Virtual World Scale (Lee), and Beck's Suicidal Ideation Scale were employed. Data were analyzed using regression analysis.

Results and discussion: Man is the only creature that has the demand of thought and thinking, and with the help of this possibility, the opportunity of education and learning in the individual and social dimension is provided to him. One of the fields that has been seriously effective in improving human thinking is philosophy and philosophical thinking. Because philosophy is the knowledge of questioning and questioning is the vein of human rational life. Although the presence of philosophy in human life is not a new issue, what has gained special importance today and is at the beginning of a new possibility is the effort to make philosophy universal and especially teach it to children. Education whose effective functions are directed at the child's personal life from the very beginning and in the next stages will lead to him benefiting more from material and spiritual opportunities in life and will lead to the improvement of the society's culture. In the last few decades, philosophizing and philosophizing as a way to cultivate the intellect has been noticed again in the world of philosophy of education. In 1969, Professor Matthew Lipman at Columbia University proposed the theory that if we engage children's minds in philosophical discussions and connect their natural curiosity with philosophy, we can make them thinkers who are more critical, flexible and effective. Such discussions have been raised in Iran for about a decade. Although this program has not been around for a long time, relative successes have been achieved during this time. Teaching children how to think is the central focus of the global movement of children's philosophy. A philosophy whose purpose is to promote thinking and learning verbal skills. But at the same time, this program has faced many challenges, especially in the theoretical field. Among the major theoretical challenges, the possibility of teaching philosophy to children according to the concept of philosophy has been one of the first challenges. Whether right or wrong, philosophy has been considered a difficult subject that deals with pondering the opinions of philosophers, and many educated and uneducated adults face difficulty in

understanding it; Let alone children. Therefore, the first question that designers and supporters of philosophy for children face is whether it is possible to teach philosophy to children with such an image of philosophy. Another challenge about philosophy for children is the concept of philosophy for children. If it is possible to pay attention to philosophy in a concept beyond reading philosophy or beyond philosophical schools and systems, what is prioritized in philosophy for children is philosophizing in the sense of philosophical experience. How can children be involved in philosophical experiences? Critical and creative thinking is an undeniable condition, but not a sufficient condition. The content of thinking and the orientation of thought also play a fundamental role in it. Among the three major orientations of metaphysics, epistemology and existentialism that can be observed in the history of philosophy, the third element can be emphasized in philosophy for children. Pushing critical thinking towards questions that are beyond the problem and mysterious, and turning children's philosophical reflection to secrets and existential needs, can enrich their philosophical experiences. The element of self-knowledge and its relationship with philosophical thinking is one of the most important topics in philosophy for children. The attention of Lippman and his followers to the logical-analytical approach has prevented the adoption of a unified approach.

This combination (taking an analytical-existential approach) can make the philosophy for children's orientation fertile, both in terms of orientation and methodology. Existential orientation in philosophy for children is more compatible with Iranian-Islamic tradition and culture and is effective in finding children's identity. For this reason, developing models that can direct children's philosophical experiences to secrets and existential needs is one of the necessities of research in the field of philosophy for children. One of the important harms that should be taken into account at the beginning is the haste in the implementation of the philosophy and child project. In this regard, social preparation and acceptance is so important in the implementation of this plan that if acceptance by society and individuals is not done, it will leave irreparable consequences that will take years to correct. Therefore, this plan, like other programs of the education system in any country, needs a lot of study, research, and meditation so that it does not lead to inconsistency in the departments and the lack of proper implementation of the plan, or to a dead end and questioning it by the society. On the contrary, if the plan is implemented on a trial basis with caution, study and sufficient accuracy, it will enjoy success and achieve the desired goals and will result in less and information through the media and press, public education, etc. did.

Conclusion: The overall conclusion of the study indicated that increased emotional and communicative distance between generations, as well as improper or excessive use of cyberspace, can heighten the likelihood of suicidal ideation among students..

Keywords: Intergenerational Gap, Cyberspace, Suicidal Ideation.

رابطه‌ی شکاف بین نسلی و فضای مجازی با میل به خودکشی در دانش آموزان متوسطه دوم شهر اصفهان

الهام توانگر ریزی: دانشجوی دکتری گروه برنامه ریزی درسی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف پیش بینی رابطه‌ی شکاف بین نسلی و فضای مجازی با میل به خودکشی در دانش آموزان متوسطه‌ی دوم شهر اصفهان انجام شد. روش پژوهش حاضر، توصیفی و از نوع همبستگی می باشد. **روش کار:** جامعه پژوهش حاضر شامل تمامی دانش‌آموزان متوسطه‌ی دوم شهر اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ می باشد. نمونه پژوهش به حجم ۱۴۲ نفر به روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند. در پژوهش حاضر به منظور بررسی متغیرهای پژوهش از مقیاس‌های شکاف بین نسلی نبوی، دنیای مجازی لی، گرایش به خودکشی بک استفاده شد. جهت تحلیل داده ها از روش تحلیل رگرسیون استفاده شد. **نتیجه گیری:** نتایج نشان داد که بین شکاف بین نسلی، فضای مجازی و میل به خودکشی رابطه معناداری وجود دارد، شکاف بین نسلی قادر به پیش بینی میل به خودکشی می باشد، فضای مجازی پیش بینی کننده معنی دارد. برای میل به خودکشی است. **نتیجه گیری:** کلی پژوهش نشان داد که افزایش فاصله عاطفی و ارتباطی بین نسل‌ها و همچنین استفاده نادرست یا افراطی از فضای مجازی می‌تواند احتمال بروز افکار خودکشی را در دانش‌آموزان بیشتر کند.

واژگان کلیدی: رابطه‌ی شکاف بین نسلی، فضای مجازی، میل به خودکشی.

نویسنده مسؤل: دانشجوی دکتری گروه برنامه ریزی درسی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

Email: Elham.Tavangar4100@gmail.com

DOI: [10.22034/esbam.2026.566840.1087](https://doi.org/10.22034/esbam.2026.566840.1087)

مقدمه

از مسائل و مشکلات جهان معاصر این است که بین دو نسل پیر و جوان فاصله هاست، در یک خانه بر سر یک سفره دو طرز فکر حاکم است و بین دو فردی که روبروی هم نشسته و سرگرم زندگی هستند فاصله ها و اختلافات درباره نو و کهنه است. دو نسل با هم اختلافات و درگیری هایی دارند و اعتراضشان نسبت به هم بسیار است. این فاصله نسل ها به لحاظ ارزشی، هنجاری، فرهنگی، نگرش ها و ... خود به عنوان یک پدیده قرن بیست و یکم نظر بسیاری از اهل تفکر را به خود جلب کرده است. عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، صنعتی، جمعیتی، زندگی شهری، گسترش ارتباطات و ... در ایجاد فاصله بین نسل ها و به عبارتی در تغییرات ارزشی و فرهنگی نقش موثر داشته اند. مسأله فاصله نسل ها در جوامع به تدریج تغییراتی در الگوهای رفتاری نسل جوان به جای می گذارد. در قالب این دگرگونی نسل های مختلف به لحاظ ارزشی و هنجاری از یکدیگر جدا می شوند و فاصله فرهنگی و ارزشی بین دو نسل بیشتر می شود و پیکار بین فرهنگ قدیم و جدید آغاز می گردد. اما آنچه می تواند مبین طرح و اهمیت مباحث نسلی در ایران شود، قرار گرفتن ایران در مرحله ی گذار تاریخ اجتماعی خود است (علاقه بند، ۱۴۰۱). خودکشی به تازگی علت ۱۲ درصد مرگ و میر گروه سنی نوجوانان شناخته شده و میزان اقدام به خودکشی در این گروه در سالهای اخیر افزایش یافته است. خصوصیات همگانی نوجوانان انتحاری، ناتوانی آنان در یافتن راه حل مسایل و فقدان راهبردهای مدارا برای کنار آمدن با عوامل استرس زای اضطراری است؛ بنابراین، دید محدود نسبت به راه حل های موجود برای مدارا با اختلافات خانوادگی مکرر، طرد یا شکست از جمله عوامل مؤثر در اتخاذ تصمیم خودکشی می باشد (سادوک و کاپلان، ۲۰۲۴). در دهه های اخیر، پیشرفت سریع فناوری اطلاعات و گسترش فضای مجازی، الگوهای ارتباطی و فرهنگی جوامع را به طور چشمگیری دگرگون کرده است. ورود اینترنت و شبکه های اجتماعی به زندگی روزمره، نسل جدید را با سبک زندگی، ارزش ها و باورهای متفاوت از نسل های پیشین مواجه ساخته است. این تغییرات، شکاف قابل توجهی را میان نسل ها در زمینه های فکری، رفتاری و ارتباطی ایجاد کرده که از آن با عنوان «شکاف بین نسلی» یاد می شود. از سوی دیگر، نوجوانی به عنوان دوره ای حساس از رشد انسانی، مرحله ای است که فرد در آن با چالش های هویتی، عاطفی و اجتماعی متعددی روبرو می شود. مواجهه ی ناآگاهانه یا افراطی با فضای مجازی، در کنار ضعف در ارتباطات خانوادگی ناشی از شکاف بین نسلی، می تواند موجب احساس تنهایی، بی ارزشی و ناامیدی در نوجوانان گردد. چنین احساساتی، در صورت تداوم و فقدان حمایت روانی مناسب، ممکن است زمینه ساز بروز افکار و تمایلات خودکشی شود؛ پدیده ای که امروزه یکی از دغدغه های اصلی نظام های آموزشی و سلامت روان در سراسر جهان به شمار می رود. از این رو، بررسی رابطه ی بین شکاف بین نسلی و میزان استفاده از فضای مجازی با میل به خودکشی در دانش آموزان متوسطه دوم، می تواند در شناخت بهتر عوامل خطر و تدوین راهکارهای پیشگیرانه در حوزه ی سلامت روان نوجوانان نقش مهمی ایفا کند. پژوهش حاضر با هدف شناسایی این ارتباط و تبیین ابعاد روان شناختی و اجتماعی آن انجام می گیرد.

دوران نوجوانی یکی از حساس ترین و بحرانی ترین مراحل رشد انسان است که در آن، فرد در جستجوی هویت شخصی و اجتماعی خود بوده و در معرض تغییرات عاطفی، شناختی و رفتاری گسترده ای قرار دارد. در این دوره، کیفیت روابط خانوادگی، به ویژه ارتباط نوجوان با والدین، نقش تعیین کننده ای در شکل گیری سلامت روان و سازگاری

اجتماعی او ایفا می‌کند. با این حال، در سال‌های اخیر، تفاوت در ارزش‌ها، نگرش‌ها و سبک زندگی میان والدین و فرزندان که از آن با عنوان شکاف بین نسلی یاد می‌شود، به یکی از چالش‌های مهم خانواده‌های امروزی تبدیل شده است (ابوالحسن تنهایی، ۱۴۰۰). هم‌زمان با این پدیده، گسترش فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی نیز بر تعاملات فردی و اجتماعی نوجوانان تأثیر عمیقی گذاشته است. استفاده‌ی افراطی یا ناسالم از فضای مجازی می‌تواند موجب کاهش ارتباط چهره‌به‌چهره با والدین، افت حمایت عاطفی خانوادگی، و افزایش احساس تنهایی و انزوا شود. در چنین شرایطی، نوجوانان ممکن است برای جبران خلأهای عاطفی و هویتی خود به محیط‌های مجازی پناه ببرند؛ محیط‌هایی که گاه محتوای آسیب‌زا و ناامیدکننده در آن‌ها به‌سادگی در دسترس است (احمدی، ۱۴۰۲). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که احساس انزوا، طرد اجتماعی، و نبود درک متقابل میان والدین و فرزندان از جمله عوامل مؤثر در افزایش میل به خودکشی در میان نوجوانان به‌شمار می‌رود. از سوی دیگر، مصرف بی‌رویه فضای مجازی می‌تواند این وضعیت را تشدید کند و نوجوان را در معرض الگوهای رفتاری ناسالم، مقایسه‌های منفی و تضعیف عزت نفس قرار دهد. با توجه به اهمیت روزافزون سلامت روان در نظام آموزشی و افزایش گزارش‌های مربوط به افکار خودکشی در میان دانش‌آموزان، بررسی رابطه‌ی میان شکاف بین نسلی، میزان استفاده از فضای مجازی و میل به خودکشی ضروری به نظر می‌رسد. شناخت این رابطه می‌تواند به والدین، مشاوران و سیاست‌گذاران آموزشی کمک کند تا با طراحی مداخلات روانی-اجتماعی مؤثر، از بروز پیامدهای ناگوار در نسل جوان پیشگیری نمایند.

یانگ (۲۰۲۴) گزارش داد اکثریت قریب به اتفاق معنادان به اینترنت سابقه افسردگی و اضطراب دارند. نتایج مطالعات سندیک کومارک و همکاران (۲۰۲۳) نشان می‌دهد اعتیاد به اینترنت بر سلامت روان و عملکرد تحصیلی تأثیر منفی دارد، به طوری که این دانشجویان گروه پرخطر، باید شناسایی و مشاوره روانشناسی ارائه شود. نتایج مطالعات نایانیکا و بارموکا (۲۰۲۲) نشان می‌دهد دانش‌آموزانی که در گروه‌های شدید و عمیق اعتیاد به اینترنت بودند با تأثیرات مخربی بر عملکرد تحصیلی و سلامت روان روبرو بودند. وات و شارپ (۲۰۲۲) پژوهشی را با عنوان «تفاوت‌های جنسیتی در فشارهای مرتبط با رفتارهای خودکشی‌گرا در میان نوجوانان» انجام داده‌اند، که برای این کار از داده‌های بهداشتی نوجوانان در ایالت کارولینای شمالی آمریکا استفاده شده است. مطالعه مذکور، با استفاده از نمونه‌گیری خوشه‌ای، اطلاعاتی را در مورد اقدام به خودکشی برای تقریباً ۱۹ هزار نوجوان فراهم نمود. اقدام به خودکشی به عنوان متغیر وابسته و فشارهای منزلی و رابطه‌ای به عنوان متغیرهای مستقل در این تحقیق هستند. خوئینی و فراشبندی (۱۴۰۳) در پژوهشی با عنوان شبکه‌های اجتماعی و شکاف بین نسلی به ظهور تکنولوژی‌های ارتباطی نوین و به تبع آن شبکه‌های ارتباطی اشاره می‌کنند و اذعان می‌دارند شبکه‌های اجتماعی چنانچه مورد غفلت قرار بگیرند به شکل‌گیری مسئله اجتماعی می‌انجامد که شکاف بین نسلی و انقطاع و پیامد‌های آن را موجب می‌شود. معیدفر و حسن پناه (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان عوامل اجتماعی مؤثر بر خودکشی جوانان استان کردستان، دگرگونی‌های شدید در ارزش‌ها و هنجارها، می‌تواند زمینه‌ساز خودکشی شود و این دگرگونی‌های شدید را با عنوان شکاف بین نسلی مورد بررسی قرار داده است. رواج ارزش‌های جدید، سازمان اجتماعی موجود در جامعه را که متکی بر ارزش‌ها و هنجارهای سنتی است، سست می‌کند، در حالی که هنوز سازمان اجتماعی جدید نیز استقرار نیافته

است؛ در چنین شرایطی است که بی‌نظمی و هنجارشکنی افزایش می‌یابد و نابسامانی و هنجارشکنی در جامعه رواج می‌یابد. در چنین وضعیتی و در خلا هنجارها، نیازها و خواسته‌های فردی با سرعت لازم برآورده نمی‌شوند و افراد احساس سرگشتگی و واماندگی می‌کنند؛ شرایطی که فرد دست به خودکشی بزند. فضای مجازی می‌تواند منجر به کناره‌گیری نوجوانان از واقعیت شده و این امر می‌تواند زمینه‌ای برای مقایسه زندگی دیگران با خود در فضای مجازی شود، لذا این امر می‌تواند منجر به افزایش اختلالاتی همچون افسردگی در زندگی نوجوانان گردد، دنیای مجازی به علت ویژگی و خاصیت خیال‌گونه‌اش که به عالم خواب شباهت زیادی دارد، می‌تواند عواطف و احساس‌های خاصی را در کاربران پدید آورد که برای آنها ناشناخته بوده است. افرادی که با آگاهی و شناخت وارد دنیای مجازی شده و در عین حال هیچگاه آن را با همه جاذبه‌های زیبایش با دنیای واقعی درهم نمی‌آمیزند، بهتر و موفق‌تر عمل کرده‌اند. امروزه تاثیر اینترنت و شبکه‌های اجتماعی موجود در آن بر عواطف، هیجانات، احساسات، ارتباطات بین فردی و مهارت‌های اجتماعی کاربران غیر قابل انکار است. افکار خودکشی نتیجه اشتغالات ذهنی است که دامنه‌ی آن افکار زودگذر نسبت به بی‌ارزش بودن زندگی و آرزوی مرگ تا عملی کردن آن برای نابودی خود آغاز می‌شود. نتایج پژوهش‌های قبل نشان داده است که این افکار می‌تواند نتیجه مقایسه زندگی فرد با زندگی دیگران نیز باشد، که این مقایسه می‌تواند از طریق فضای مجازی صورت بگیرد. بر این اساس، مسئله‌ی اصلی پژوهش حاضر این است که: آیا میان شکاف بین نسلی و میزان استفاده از فضای مجازی با میل به خودکشی در دانش‌آموزان متوسطه دوم رابطه‌ی معناداری وجود دارد؟

مبانی نظری

تأثیرات فضای مجازی بر خانواده

اختلال اعتیاد به اینترنت اصطلاحی است که اولین بار برای استفاده بیش از حد و وسواسی و آسیب‌شناسانه به اینترنت به کار برد. دو شاخص و نشانه برای اعتیاد به اینترنت این است که ۱. عادت به حدی بالا می‌گیرد که زندگی روزانه و روابط اجتماعی فرد را تحت تاثیر قرار می‌دهد. ۲. فرد اراده‌ای برای متوقف کردن آن ندارد (قاسم زاده، ۱۴۰۳). خانواده بنیادی‌ترین نهاد اجتماع است و حفظ کارکردهای آن برای جامعه اهمیت زیادی دارد. به همین دلیل باید آن را از آسیب‌های تغییراتی که در گذر زمان در جامعه رخ می‌دهد، حفظ کرد. تأثیر اینترنت بر زندگی خانوادگی موجب نگرانی برخی جامعه‌شناسان شده است. به تعبیر گیدنز «برخی از جامعه‌شناسان، بیم آن دارند که گسترش فن‌آوری اینترنت به انزوا و انفراد اجتماعی روزافزون منجر بشود. بنابر استدلال آنان، یکی از آثار و عواقب دسترسی فرآینده به اینترنت در خانوارها، این است که مردم اوقات مفید خود را کمتر با خانواده و دوستان می‌گذرانند» (علاقه بند، ۱۴۰۱). اینترنت و فضای مجازی که به وسیله آن ایجاد می‌شود، به دلیل فقدان وابستگی به زمان و مکان، می‌تواند تمایز میان فضاهای مختلف را از بین ببرد. به عنوان مثال مرز فضای خانه و محل کار از بین می‌رود، خانه می‌تواند بدون هیچ تغییری تبدیل به بخشی از محل کار شود. بسیاری از کارمندان در خانه به کارشان ادامه می‌دهند از جمله باز کردن صندوق پست الکترونیکی یا به پایان رساندن کارهایی که در طول روز قادر به تکمیل آنها نبوده‌اند. به این ترتیب تماس و مراوده انسان‌ها با یکدیگر کاهش می‌یابد و روابط و مناسبات شخصی تحلیل می‌روند (محمدی، ۱۴۰۲). از طریق اینترنت، افراد بدون تغییر مکان و پیمودن مسافت از نظر ارتباطی، در کنار

دیگری قرار گیرند و در سمت مقابل می‌توانند در یک فضای فیزیکی قرار داشته باشند و با اطرافیان خود ارتباط برقرار نکنند. این مسأله برای اعضای خانواده و به ویژه همسران مخاطرات بسیاری را به دنبال دارد. یکی از نیازهای اصلی انسان برقراری ارتباط با دیگران است و در مورد همسر، انتظار برقراری ارتباط افزایش می‌یابد، اما زمانی که فرد این نیاز خود را از طریق اینترنت تأمین کند، ارتباط با همسر خود را کاهش می‌دهد. به این ترتیب یکی از نیازهایی که باید در فضای خانواده تأمین شود برای همسر او بی‌پاسخ می‌ماند و میزان رضایت او از زندگی خانوادگی کاهش می‌یابد. علاوه بر این، حضور در فضای مجازی سبک زندگی و فرهنگ را دچار تغییر می‌کند و ارزش‌های جدید، مطالباتی را از همسر به دنبال خواهد داشت که منشأ بسیاری از تعارضات و تضادها میان همسران است. تفاوت میان ارزش‌ها علاوه بر زوجین ممکن است روابط والدین و فرزندان را تحت تأثیر قرار دهد. هر نسل به طور طبیعی با نسل پیش از خود تفاوت‌هایی دارد، اما اگر تفاوت‌ها در عقاید زیاد باشد از آن به شکاف نسل‌ها تعبیر می‌شود. اینترنت در افزایش شکاف نسل‌ها مؤثر است، زیرا فرزندان از طریق آن به اطلاعاتی دست پیدا می‌کنند که والدین فاقد آن هستند. همچنین در تعامل با فضای جهانی، فرزندان به ارزش‌هایی احساس تعلق می‌کنند که وابسته به دنیای مدرن است و ممکن است با نظام ارزشی جامعه یا فضای خانوادگی آنها متفاوت باشد و به همین سبب میان والدین و فرزندان تعارضاتی ایجاد شود (محمودی، ۱۴۰۳).

اینترنت و سلامت روابط خانوادگی

تأثیرات و پیامدهای مثبت و منفی اینترنت به‌عنوان یک پدیده نوین در اجتماعات انسانی در حال گسترش است. هر روز از سوی صاحب‌نظران و رسانه‌ها نقش مثبت اینترنت در توسعه اقتصادی و نقش منفی آن در توسعه فرهنگی برجسته‌سازی می‌شود و در جهت بهبود آثار مثبت و کاهش پیامدهای منفی اینترنت نظرات و پیشنهادهای فراوانی ارائه می‌شود. در سطح کلان اینترنت در بعد اقتصادی به تجارت الکترونیک، در بعد سیاسی به کاهش اقتدار دولت‌ها، در بعد اجتماعی به کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل و در بعد فرهنگی توسعه فهم تنوع را در پی داشته است. همچنین نقش اینترنت بر امنیت ملی جوامع در سطح کلان بر روند ارتباطی سازمانها با مشتریان و بر روابط خانوادگی به‌طور مؤثر در حال توسعه است. نقش اینترنت در خانواده‌ها و به‌خصوص در کاهش روابط خانوادگی جدی بوده است؛ به‌طوری که سهمی از زمانی را که اعضای خانواده در خانه حضور دارند، جدا از یکدیگر و همراه با اینترنت می‌گذرانند. هرچند می‌توان گفت اینترنت در خانواده‌های مختلف کارکردهای مختلفی داشته است اما در بحث روابط اجتماعی بین اعضای خانواده، کاهش گفتگو و به تبع آن کاهش تفاهم را در پیداشته است. در ادامه به برخی از آثار منفی اینترنت بر روابط خانوادگی اشاره می‌شود تا خانواده‌ها بیشتر از گذشته با استفاده درست از این ابزار بسیار مهم و قدرتمند آشنا شوند (رسولی، آزادمجد، ۱۴۰۰).

اینترنت و اخلاق

یکی از استدلال‌های مخالفان اینترنت توسعه تصاویر مستهجن یا خلاف عفت عمومی و یا حداقل امکان دسترسی آسان و فوری نوجوانان به این تصاویر است. از طرفی اینترنت این فرصت را مهیا کرده است که افراد به راحتی «حق

مؤلفان» را زیر پا بگذارند و آشکارا از سایت‌ها و وبلاگ‌های دیگران دزدی کنند که توسعه آن میتواند روحیه تجاوز به حقوق دیگران را افزایش دهد.

اعتیاد اینترنتی

یکی از خاصیت‌های ویژه اینترنت، جاذبه و گرایش مستمر به سیر و گردش در آن توسط استفاده‌کنندگان از آن است که پس از مدتی افراد را به شدت به خود وابسته می‌کند تا حدی که برای برخی افراد اعتیاد اینترنتی می‌آورد و زندگی بدون آن برای آنان غیرممکن میشود. لذا افراد بایستی حد و مرز استفاده از اینترنت را مشخص کنند. والدین در این زمینه مسئولیتی جدی برای تعیین زمان و مدت استفاده فرزندان از اینترنت به عهده دارند)

خودکشی

بر اساس تعریف مورد توافق جهانی، خودکشی تنها راه و آخرین راه از بین بردن خودآگاهی فرد در مورد خود است. اصطلاح خودکشی تنها زمانی مورد استفاده قرار می‌گیرد که اولاً شخص آگاهانه اقدام کرده باشد و ثانیاً منجر به از دست رفتن خود گردد. اما در صورتی که فردی اقدام به خودکشی نموده اما نتیجه مرگ باری نداشته باشد به آن اقدام به خودکشی یا شبه خودکشی می‌گویند. در شبه خودکشی انگیزه اصلی معمولاً مرگ نیست بلکه فرد برای انتقام جویی، قدرت نمایی، اعمال فشار یا جلب توجه به این کار می‌پردازد، ولی ممکن است منجر به مرگ هم شود (قائمی، ۱۴۰۲).

شکاف نسلی

تعریف شکاف نسلی بسیاری از پدیده‌های اجتماعی، فرهنگی و حتی تاریخی جامعه ما متأثر از گزینش‌های متفاوت نسل‌هایی است که از پی هم می‌آیند و می‌روند. این پدیده در جامعه ما برجسته‌تر است؛ چراکه تفاوت‌ها و تمایزات موجود بین باورها، تفکرات، تصمیمات و مهم‌تر از همه، ملاک‌های گزینش‌های نسل‌های مختلف در جامعه ما محسوس‌تر و ژرف‌تر است. درونی شدن آن باورها، نهادینه شدن همان رفتارها و به بارنشستن همین گزینش‌هاست که ماهیت و تحول هر یک از پدیده‌های اجتماعی و فرهنگی جامعه ما را رقم می‌زند. اما همین رفتارها و پدیده‌های اجتماعی شکل گرفته توسط نسل‌ها، تنها معمولی است که علل آن را باید برخاسته از تعاملاتی دانست که هر نسل در مواجهه با دنیای پیرامونش اتخاذ می‌کند. به بیان دیگر افراد با توجه به تجارب و تعاملاتی که باگستره واقعیت دارند، شناخت‌ها، بینش‌ها و معیارهایی را در ذهن درونی می‌سازند که در موقع مقتضی توسط افراد به شکل تمامی پدیده‌های اجتماعی و فرهنگی بروز داده می‌شوند. هرگاه تجارب و تعاملاتی که هر نسل صورت می‌دهد از تعاملات نسل‌های دیگر متمایز باشد، ملاک‌ها و دستاوردهای اجتماعی و فرهنگی متفاوتی نیز بروز خواهند کرد و هرگاه این دستاوردها از فصل مشترک کمتری برخوردار باشند، تفاوت و تمایزات آنقدر برجسته خواهند بود تا به شکل پدیده‌ای متجلی شوند که آن را تحت عنوان شکاف نسلی می‌شناسیم. در این زمینه در برخی از تحقیقات که پیش از این انجام شده است، تمایزات نسلی با شکاف نسلی یکسان پنداری شده و تعارضات و کشمکش‌های نسلی که پدیده‌ای متداول بین نسل‌هاست با آن متفاوت ارزیابی گشته بود. در حالی که تمایزات بین نسلی، پدیده‌ای متداول است که همواره در هر جامعه‌ای بین نسل‌های مختلف وجود دارد که همواره از مقدری تعارض و کشمکش نیز برخوردار است و شکاف بین نسلی از تمایزاتی قطبی و شدید بین نسلی حکایت دارد که تنها صورت بیرونی آن می‌تواند به شکل

تعارضات و کشمکش‌های نسلی بروز کند (یوسفی، ۱۴۰۲). برای بررسی‌های کلانی که از این دست استناد به پرسشنامه‌ها به معنای آن است که ماسطحی‌ترین لایه‌های شکاف نسل‌ها را که به حوزه آگاهی محدود می‌شود و در پرسش‌نامه‌ها انعکاس می‌یابد مدنظر داریم و هنوز ابعاد عمیق‌تر و کلان‌را نمی‌بینیم تا ارزیابی و تحلیلی از آن داشته باشیم. شاید بتوان ادعان کرد که علل چنین شکافی از چنان مبانی کلانی برخوردار است که نیاز به نگاهی ژرف‌تر به خصایص تعاملات نسل‌ها را طلب می‌کند. از این روی تحقیق کنونی برای نیل به این هدف شکل گرفت. در کتاب فرهنگ علوم اجتماعی درباره نسل چنین آورده است: «منظور از کلمه نسل فاصله بین تولد پدران و مادران و تولد فرزندان آن‌هاست که معمولاً ۳۰ سال در نظر گرفته می‌شود. از نظر جامعه‌شناختی چگونگی زندگی و تجربه زندگی در عصری مشخص، یعنی مجموعه افرادی که در حوزه فرهنگی مشخصی تقریباً هم‌سال هستند و به خاطر زندگی در شرایط اجتماعی و تاریخی یکسان از تصورات، انگیزه‌ها، جهت‌گیری‌ها و ارزش‌های مشابهی برخوردارند، یک نسل گفته می‌شود (آزاد ارمکی، ۱۴۰۱). شکاف نیز به آن دسته از تمایزات و تفاوت‌های پایداری اشاره دارد که در جریان تقابل‌های سیاسی اجتماعی بروز می‌کنند. درباره اختلاف نسل‌ها با یکدیگر، مفاهیم متعددی بکاررفته است. برخی از مهمترین واژه‌ها تفاوت نسلی، انقطاع نسلی یا گسست نسلی و شکاف نسلی هستند در برخی موارد تمایزات و تفاوت نسلی با شکاف نسلی یکسان‌پنداری شده و تعارضات و کشمکش‌های نسلی که پدیده‌ای متداول است که همواره در هر جامعه‌ای بین نسل‌های مختلف وجود دارد که همواره از مقداری تعارض و کشمکش نیز برخوردار است. ولی شکاف بین نسلی از تمایزات قطبی‌شدید بین نسلی حکایت دارد که تنها صورت بیرونی آن می‌تواند شکل تعارضات و کشمکش‌ها نسلی بروز کند.

شکاف نسل‌ها در ایران و تاثیر آن بر خانواده

هر نسلی با تولد در خانواده جهت یاب و آغاز حیات اجتماعی مجدد در خانواده فرزند زار کانون روابط درون نسلی و برون نسلی متعدد و متنوعی قرار می‌گیرد. در این میان یکی از ویژگی‌های بنیادین خانواده به عنوان یک نظام اجتماعی، پویایی آن است که موجب می‌گردد در طول زمان دستخوش تغییر گردد و از جمله تغییر در نقش، ساختار و کارکرد خانواده و دگرگونی‌هایی است که در طول زمان متأثر از روابط نسلی نوین و یا تفاوت‌های میان نسلی به وقوع می‌پیوندد. کارکردهای اساسی چنان‌که «اگبرن» و «تی بیتز» در مورد خانواده مطرح ساخته‌اند یعنی تولید مثل، محافظت، اجتماعی کردن، تنظیم روابط جنسی، عاطفه‌همراهی و پایگاهی اجتماعی (اعزازی، ۱۴۰۱). امروزه این امری شناخته شده است که هرچه وضعیت و روابط یک جوان در خانواده‌ای که منشا در گذشته دارد و حال نامناسب‌تر، و هرچه توفیق در آموزش کمتر و دوران انتقال طولانی‌تر و انتقال مشکل‌تر و پر تنش‌تر باشد، درجه متزلزل شدن و امکان بروز و شدت بحران هویت در وی بیشتر خواهد بود و هرچه شدت این متزلزل و بحران هویت بیشتر باشد جوان با شدت بیشتری در چندین جهت واکنش نشان می‌دهد، عضویت و همرنگی با فرهنگ همسالان که در وضعیت مشابهی هستند، بیرونی کردن بسیاری از هنجارهای درونی شده و در نهایت گرایش به عناد، سرکشی، طغیان، تخریب و تهاجم احساسی، فکری، لفظی و فیزیکی نسبت به والدین و مربیان و کلاً جامعه بزرگسال از مظاهر این آسیب خواهد بود (حیدری بیگوند، ۱۴۰۳). خانواده در جامعه امروزی کشور ما که در مرحله‌ی گذر است در روابط اجتماعی،

زمینه ی مساعدی برای رشدشکاف نسل ها را در خود دارا می باشد. که محققان ناگزیر توجه بیشتری به این پدیده می کند. جوان بودن جامعه ما وجود تعداد بسیار زیاد افراد در این دوره دورنمای آینده آن را تنها در سایه شناخت و فهم درست آن تصویر خواهد کرد. با توجه به این که در شرایط فعلی و در شرایط آینده کشور خانواده در کنار عوامل مهمی چون مدرسه، گروه همسالان و وسایل ارتباط جمعی مسئولیت جامعه پذیری نوجوان را عهده دار خواهد بود، ضروری است که نقش تأثیر هر کدام از عوامل برای بررسی و روند پدیده شکاف نسل ها در آینده مورد مطالعه عمیق قرار گیرد.

روش تحقیق

این پژوهش از نوع کاربردی و با استفاده از روش توصیفی همبستگی، است. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۴۲ دانش آموز بود که با استفاده از نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند، بدین صورت که ابتدا نواحی شمالی و جنوبی شهر اصفهان انتخاب و از هر ناحیه دو مدرسه و از هر مدرسه ۲ کلاس انتخاب شدند و دانش آموزان داوطلب آن کلاس ها به عنوان نمونه پژوهش حاضر انتخاب شدند. لازم به ذکر است که از بین آزمودنی ها ۸۹ نفر دختر و ۵۳ نفر پسر بودند. پس از جمع آوری مقیاس ها، داده ها با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی و با کمک نرم افزار SPSS مورد بررسی قرار گرفت. در قسمت آمار توصیفی از میانگین و انحراف معیار استفاده شد و در قسمت آمار استنباطی با استفاده از آزمون های آماری تحلیلی ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون، داده ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

الف: پرسشنامه شکاف بین نسلی: برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه «بررسی میزان تفاوت های موجود میان دو نسل والدین و فرزندان در شهر تهران» که به سفارش جهاد دانشگاهی تهران توسط سید محمد حسین نبوی ابداع شده، استفاده شد. بخش اول پرسشنامه ها حاوی مشخصات فردی پاسخگو و سوابق آنهاست که مشتمل بر سن، جنس، تحصیلات، نوع شغل، درآمد، منطقه محل سکونت و ... می باشد. برای رتبه بندی داده های تحقیق از طیف لیکرت ۵ تایی استفاده خواهد شد. پرسشنامه تحقیق حاضر از ۳۵ گویه تشکیل شده است که هر کدام متغیری را می سنجد. پرسشنامه شامل ۹ بعد: ارزش های فرهنگی، ارزش های اجتماعی، ارزش های سیاسی، ارزش های اقتصادی، ارزش های کلی، هنجارهای ازدواج و خانواده، فعالیت های مذهبی، هنجارهای رفتاری و نگرش می باشد.

پرسشنامه دنیای مجازی لی و همکاران (۲۰۰۵): پرسشنامه دنیای مجازی لی و همکاران، دارای ۲۱ سوال در ۷ بعد شامل: نیت استفاده، نگرش، مفید بودن درک شده، سهولت استفاده درک شده، سازگاری، تأثیر اجتماعی و لذت درک شده می باشد. پایایی پرسشنامه از طریق محاسبه آلفای کرونباخ به میزان (۰/۸۶) و روایی صوری و محتوایی آن توسط پژوهشگران مورد محاسبه و قابل قبول گزارش شده است.

یافته‌ها

جدول ۱ توصیف شاخص‌های آماری متغیرهای پژوهش

شاخص	میانگین	انحراف استاندارد
فضای مجازی	۷۰/۱۹	۱۵/۸۰
شکاف بین نسلی	۸۶/۴۸	۱۹/۱۱
میل به خودکشی	۸۸/۵۶	۲۰/۰۳

جدول ۱ شاخص‌های آماری (شاخص‌های میانگین، انحراف استاندارد) متغیرهای پژوهش مشاهده می‌گردد. برای بررسی فرضیه حاضر از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

جدول ۲ ارتباط بین شکاف بین نسلی، فضای مجازی و میل به خودکشی

متغیر	میل به خودکشی
شکاف بین نسلی	ضریب همبستگی
	سطح معناداری
	۰/۰۰۰۱
فضای مجازی	ضریب همبستگی
	۰/۰۰۰۱

همانطور که در جدول مشاهده می‌گردد، ضریب همبستگی بین شکاف بین نسلی با میل به خودکشی برابر با ۰/۳۸ و ضریب همبستگی بین فضای مجازی با میل به خودکشی برابر با ۰/۴۶ بود که در سطح ۰/۰۱ معنادار بود، در نتیجه فرضیه پژوهش تایید می‌گردد. از آزمون تحلیل رگرسیون به روش همزمان استفاده شد که نتایج این تحلیل در جداول شماره ۲ ارائه شده است.

جدول ۳ نتایج تحلیل شکاف بین نسلی قادر به پیش بینی میل به خودکشی

متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بین	بتا	T	P	R	R ²
میل به خودکشی	شکاف بین نسلی	۰/۳۸	۴/۸۲	۰/۰۰۰۱	۰/۳۹	۰/۱۵
	ارزش‌های فرهنگی	-۰/۲۹	۳/۷۴	۰/۰۰۱		
	ارزش‌های اجتماعی	-۰/۱۹	۱/۲۴	۰/۰۵		
	ارزش‌های سیاسی	۰/۲۴	۲/۸۹	۰/۰۱		
	ارزش‌های اقتصادی	۰/۲۱	۲/۴۵	۰/۰۵		
	ارزش‌های کلی	۰/۲۶	۲/۹۸	۰/۰۱		
	خانواده	-۰/۲۵	۲/۹۲	۰/۰۱		
	فعالیت‌های مذهبی	-۰/۲۶	۲/۹۸	۰/۰۱		
	هنجارهای رفتاری	۰/۲۰	۱/۳۸	۰/۰۵		
نگرش	۰/۲۱	۲/۴۵	۰/۰۵			

از نتایج آزمون تحلیل واریانس در جدول ۳ می توان استنباط کرد که بین متغیر پیش‌بین (شکاف بین نسلی) با متغیر ملاک (میل به خودکشی) رابطه خطی معنی‌دار وجود دارد شکاف بین نسلی به طور معنی‌دار قادر به پیش‌بینی میل به خودکشی می‌باشند، همچنین نتایج نشان داد که ابعاد شکاف بین نسلی قادر به پیش‌بینی میل به خودکشی نیز بودند. مجذور ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰/۱۵ است، این بدان معنی است که رویهم حدود ۱۵ درصد واریانس میل به خودکشی توسط شکاف بین نسلی و ابعاد آن قابل پیش‌بینی است، بنابراین فرضیه پژوهش تأیید می‌شود.

نتیجه‌گیری

آدم‌ها در سنین مختلف برای جلب تأیید پذیرش و دوستی به گروه همسالانشان نگاه می‌کنند و بیشترین نفوذ را در فرآیند اجتماعی شدن در نوجوانی اعمال می‌کند و پذیرش و نمایش ارزش‌های گروه همسالان در پذیرش ارزش‌های اجتماعی از سوی خود، نقش تعیین‌کننده دارد. به همین جهت گروه همسالان نیز یکی از عوامل بروز فاصله نسلی می‌باشد. اما سن، به چند صورت مد نظر قرار می‌گیرد: سن فرزندان، سن والدین و اختلاف سنی با این توضیحات که یکی از عوامل مهم جامعه‌پذیری ارزش‌ها، سن فرزندان است. بدین صورت است که به تدریج از سیطره‌ی وجدان جمعی کاسته خواهد شد و نقش خانواده در اجتماعی شدن افراد کمرنگ تر می‌شود و در مقابل وسایل ارتباط جمعی و اوقات فراغت، مدارس و همسالان نقش پررنگ تری در اجتماعی کردن کودکان، نوجوانان و بزرگسالان ایفا می‌کنند. در واقع افراد به گونه‌ای دیگر اجتماعی می‌شوند که با اجتماعی شدن والدینشان در گذشته متفاوت می‌باشد و این امر خود باعث بروز فاصله‌ی نسلی بین آن‌ها می‌گردد. از سوی دیگر اگر به مسأله اجتماعی شدن و تکوین چرخه‌ی اجتماعی شدن دورکیم توجه داشته باشیم خواهیم دید که این تفاوت و فاصله‌ی نسلی را می‌توان بدین صورت نیز تشریح نمود که: هنجارها و ارزش‌هایی که به والدین در گذشته داده شد در اثر تکوین چرخه‌ی اجتماعی شدن کامل شده و حالت ثبات و پایداری ذهنی به خود گرفته است به گونه‌ای که آن‌ها به راحتی تغییردر آن را نمی‌پذیرند. اما در مقابل افکار و عقاید منتقل شده به نسل جوان به دلیل تکوین نیافتن چرخه‌ی اجتماعی در آنها حالت ثبات و پایداری به خود نگرفته بدین ترتیب عدم توانایی این نسل در کمک به شناخت و درونی‌سازی ارزش‌های پایدار معنوی به جای ارزش‌های مادی باعث بروز خرده فرهنگ‌ها و ضد ارزش‌ها و ... می‌شود و عده‌ای نوجوانان و جوانان گاه از طریق آشنایی با الگوهای وارداتی و تمایلات نوگرایی و تنوع‌طلبی توسط گروه همسالان و رسانه‌ها و ... و به بهانه‌ی کهنه و متحجر بودن ارزش‌ها و رسوم بزرگتران با ارزش‌ها و هنجارهای جامعه و گاه ارزش‌های پذیرفته شده توسط والدین مخالفت می‌ورزند که همین امر باعث بروز فاصله‌ی نسلی بین آن‌ها می‌شود. علاوه بر این، استفاده زیاد از اینترنت می‌تواند منجر به کاهش فرصت‌های افراد برای برقراری پیوند قوی‌تر با دوستان و خانواده خود، حل سوتفاهم‌ها و تعارض‌های کوچک و گوش دادن به دل‌تنگی‌ها، مشکلات و .. شود. این مسأله سبب می‌شود تا برخی اعضای خانواده احساس تنها شدن، نادیده گرفته شدن، کاهش اعتماد به نفس، مشکوک شدن و .. را پیدا کند که هر کدام از این امور قادر می‌باشند تا پایه‌های یک زندگی را سست و منجر به افزایش میل به خودکشی در بین نوجوانان گردد. همچنین زمانی که افراد مدام از اینترنت استفاده می‌کنند،

فرصت کمتری برای ایجاد یک رابطه چهره به چهره با خانواده خود پیدا می کنند و ساعت هایی که باید صرف ابراز محبت و یا حل مشکلات شان شود با ارتباطات اینترنتی می گذرد، که این مساله در بلندمدت موجبات کاهش انسجام خانواده را فراهم می کند این افراد به دلیل اینکه هویتشان پنهان است، فرد هنگام نیاز به درد و دل، همفکری از دوست های اینترنتی استفاده می کنند که می تواند منجر به کاهش میل طرف مقابل برای بیان حرف ها، مشکلات و نگرانی های خود شود. انباشته شدن مشکلات، سوء تفاهم ها سبب افزایش تعارضات بین افراد می شود که این مساله در بلندمدت می تواند منجر به افزایش میل به خودکشی گردد.

References

- Abolhassan Tanhaei, H. (2021). An introduction to schools and theories of sociology (3rd ed.). Tehran: Merendiz.
- Ahmadi, A. (2023). Psychology of adolescents and youth (8th ed.). Tehran: Mashal.
- Alagheband, A. (2022). Sociology of education (33rd ed.). Tehran.
- Azad Armaki, T., & Ghaffari, G. (2022). Generational sociology in Iran (1st ed.). Tehran: Humanities and Social Sciences Research Institute, ACECR.
- Farahbakhsh, K. (2022). Correlation between perceived characteristics of family climate and marital conflict. *Counseling Culture and Psychotherapy Quarterly*.
- Ghasemzadeh, H. (2024). Cognitive-behavioral therapy. Tehran: Arjmand Publishing.
- Here are your sources translated and formatted correctly according to APA standards:
- Kaplan, o. & Zadok, J. (2023). Goal orientations and the seeking of different types of feedback Information. *Journal of occupational and organizational*.
- Komak, K. M. & Davids, J. R. T. (2023). Development of a new resilience scale: the Conner-Davidson resilience scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety*, 18, 76-82.
- Mahmoudi, M. (2024). Youth and generational relations in Iran (1st ed.). Tehran: Humanities and Social Sciences Research Institute, ACECR.
- Nayanika, D. H., & Barmuka, A. S. (2022) Predicting marital satisfaction using PREPARE: A replication study. *Journal of marital and Family therapy*, 15, 311-322.
- Welty, R. M. (2022). Family communication patterns and willingness to communicate. Unpublished doctoral dissertation, California, state university, Fullerton.
- Young, K., Rogers, R. (2023) The relationship between depression and Internet addiction. *Cyberpsychol Behav*; 1(1): 25-8.

Yousefi, N. (2023). *The intergenerational gap*. Tehran: Humanities and Social Sciences Research Institute, ACECR. If you want, I can also alphabetize them, add DOIs/URLs (if available), or convert them into an APA reference list ready for your article.